

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. kovo 18 d. *

Kovo 11-osios šventė Alytuje

Alytaus buvusių tremtinių choras „Atmintis“

Kovo 11-oji – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena – Alytuje prasidėjo akcija šeimoms „Laisvės aitvarai“ Alytaus kraštotoiros muziejaus kiemelyje. Vėliau Alytaus Šv. Angelų Saragų bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios. Po jų Rotušės aikštėje įvyko šventinis minėjimas „Laisvės spalvos“.

Prieš pat minėjimą Rotušės aikštėje miestelėnai stebėjo eiseną, kurios akcentu tapo Alytaus Šaltinių, Volungės pagrindinių mokyklų, Piliakalnio progimnazijos mokinį bei Alytaus kolegijos studentų nešama milžiniška Lietuvos vėliava. Jaunimo organizacijos padėjo gėlių atmintinose Alytaus miesto vietose. Tuo pačiu metu prie Alytaus Dainavos pagrindinės mokyklos duotas startas 4-ojo Kovo 11-osios bėgimo „Geroji žinia“ dalyviams.

„Didžiausia dovana tautai yra jos laisvė. Nėra didesnės bausmės žmogui, kaip atimti iš jo laisvę. Turime suprasti, kad laisvė yra labai trapi, ja turime nuolat saugoti ir puoselėti. Kviečiu visus džiaugtis, kad esame laisvi, džiaugtis, kad galime kalbėti lietuviškai, kad galime drąsiai iškelti Trispalvę“, – susirinkusios Rotušės aikštėje sveikino Alytaus vicemerė Valė Gibienė.

Rotušės aikštėje dainuoja Alytaus „De Žavu“ chorui, finišo tiesiąja pasiekė bėgimo „Geroji žinia“ dalyviai, kurių šiemet buvo daugiau nei trys šimtai. Cia jų laukė karšta arbata ir apdovanojimai. Jauniausio dalyvio titulą pelnė penkiometis Tadas Baguckas, vyriausioji bėgimo dalyvė šešiasdešimtmetė Danutė Bučinskienė gavo taurę, Dainavos pagrindinės mokyklos komanda pripažinta masiškiausia – bėgime dalyvavo net 182 mokyklos bendruomenės nariai. Patriotiškiausios komandos titulas atiteko Lietuvos šaulių sąjungos Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių rinktinės atstovų komandai.

Gražią šventę apvainikavo renginys Alytaus šaulių namuose. Popietėje, skirtoje Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienai paminėti, šiu eilučių autorius pateikė pranešimą „Lietuvos

nepriklausomybės kelias“, kuriame apžvelgė Lietuvos valstybingumo raidą nuo Abiejų Tautų Respublikos 1791 metų gegužės 3 dienos Konstitucijos (pirmosios Europoje ir antrosios po Jungtinių Amerikos Valstijų konstitucijos pasaulyje) iki 1990 metų Kovo 11-osios Akto.

„1990 metų kovo 11-ajā Lietuva dar kartą patvirtino savo pasirinkimą. 1949 metų vasario 16-osios Deklaracija yra tarpinė grandis, sujungianti mūsų valstybingumo siekius 20 amžiaus pradžioje ir pabaigoje“, – sakė G. Lučinskas.

Vėliau buvusių tremtinių choras „Atmintis“, vadovaujamas Violetos Dumbliauskienės, padainavo jaudinančių dainų: „Pavasario šauksmas“, „Miegos tėvynės sodai“, „Grįžusių tremtinių dainą“ ir kitas. Savo kūrybos posmušus skaitė Alytaus apskrities literatų klubo „Tėkmė“ poetai Rūta Kanaukaitė, Vilmantas Adamukaitis, Emilija Krušinienė ir kiti.

Gausiaisiais aplodimentais salė sutiko Suvalkų lietuvių klubo „Vienybė“ narius. Pirmininkė Onutė Virbylienė paseikino Lietuvos nepriklausomybės dienos proga. Choras „Ančia“, vadovaujamas Gedimino Kražlio, dainavo patriotines dainas. Ypač miela buvo klausytis tų dainų, kurios slapta skambėdavo pokario metais. Poetai Kazimieras Baranauskas ir Pranas Sovulius paskaitė po eilėraštį.

Poezijos posmu apie Tėvynę paskaitė Marijampolės „Sietyno“ (vadovas R. Jurgelevičius) ir Kalvarijos „Rasos“ (vadovas Š. Sejūnas) klubo poetai. Vincentas Svitkus, „Gegužio žiedų“ vadovas, pasidžiaugė naujai išeista knyga „Kas dainose neišdainuota“, pasakojančia apie kapelos gyvavimą nuo 1936 metų.

Literatų klubo „Tėkmė“ pirmininkė, renginio vedėja E. Krušinienė padėkojo Alytaus miesto savivaldybei už finansinę paramą organizuojant Nepriklausomybės dienos minėjimą ir choriastams už skambias dainas.

Gintaras LUČINSKAS,
Emilija LUKŠYTĖ-KRUŠINENĖ,

Šventė Kaune

Švenčiant Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną LPKTS nariai aktyviai dalyvavo renginiuose Kaune. Po šv. Mišių Kauno Šv. Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje eisena, nešina vėliavomis, patraukė į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelį, kuriame ne tik dalyvavo šventiniame renginyje, bet ir padėjo gėlių prie Nežinomo kareivio ir „Laisvės“ paminklų. Garbė pakelė istorinę Vyčio Kryžiaus ordino vėliavą šiemet buvo patikėta LPKTS nariui, partizanui, kariuomenės kūrėjui savanoriui, dim. vyr. leitenantui, Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriui Stasiui Dovydaičiui.

Po iškilmingo renginio visi dalyvavusieji pakviesi pratęsti šventę LPKTS buveinės salėje. Šventinė koncertą, kuriame skambėjo gražiausios operų ir operečių ištraukos, atliekamos

Kauno muzikinio teatro solistų Kristinos Siurbytės ir Žano Voronovo, dovanė TS-LKD Kauno skyrių sueigos nariai LR Seimo narys Kazys Starkevičius ir prof. Juozas Pundzius. Renginyje apsilankė „Misija Sibiras“ projekto iniciatorius ir Patarėjų tarybos pirmininkas, ambasadorius Vygaudas Ušackas, kuris LPKTS valdybos pirmuininkai Rasai Duobaitei-Bumbulienei padovanojo misijų albumą „Misija Sibiras 2009–2015“ ir pakvietė bendradarbiauti. Renginyje dalyvavo LR Seimo nariai Vincē Vaidevutė Margevičienė, Arimantas Dumčius bei pilnut pilnutele salė žmonių, buvo ir tokiai, kuriems koncerto teko klausytis stovint, tačiau tai nesugadino šventinės nuotaikos ir visi drauge pritardami solistams traukė gerai žinomas dainas.

„Tremtinio“ inf.

Balandžio 2 d. (šeštadienį) 10.30 val. Kauno igulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19, Kaune) įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ataskaitinis rinkiminis suvažiavimas.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos XXIII suvažiavimo darbotvarė

9–10.30 val. delegatų registracija,

10.30 val. suvažiavimo pradžia,

10.55 val. suvažiavimo svečių pasisakymai,

11.15 val. LPKTS pirmininko, LPKTS valdybos veiklos ataskaita. LPKTS metinė finansinė ataskaita, Revizijos, Etikos ir procedūrų komisių ataskaitos,

11.55 val. pasisakymai dėl ataskaitų, LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 1, 2, 3) dėl ataskaitų tvirtinimas,

12.20 val. LPKTS pirmininko, valdybos, Revizijos komisijos, Procedūrų ir etikos komisijos rinkimai,

12.20–12.50 val. pietų pertrauka (slaptas balsavimas),

12.50 val. LPKTS Garbės pirmininko vardo suteikimas,

13 val. politinės aktualijos,

13.20 val. diskusijos,

13.50 val. koncertas,

14.20 val. balsų skaičiavimo komisijos protokolų paskelbimas,

14.40 val. naujai išrinkto LPKTS pirmininko kalba, LPKTS pirmininko pavaduotojų tvirtinimas,

15 val. vėliavų išnešimas.

Diskutuota dėl Dainavos apygardos partizanų atminimui įamžinti skirto paminklo vietas

Praėjusių savaitę Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistenčijos tyrimo centro, Alytaus miesto savivaldybės atstovai apžiūrėjo Alytaus miesto savivaldybės administracijos specialistų parinktas vietas, kuriose galėtų stovėti Dainavos apygardos partizanų atminimui įamžinti skirtas paminklas.

Buvo siūloma įvertinti Skardžio ir Pulko gatvėse, Vilties gatvėje (šalia

buvusios Vaikų poliklinikos), Pirmojo Alytaus skvere, ties VŠĮ Alytaus jaunimo centru, prie Alytaus teritorinės darbo biržos ir prie Šv. Liudviko bažnyčios paminklui statyti numatytas vietas.

Vėliau įvyko susitikimas su Alytaus miesto savivaldybės meru Vytautu Grigaravičiumi ir mero patarėja Vilija Ramanauskienė. Jame LPKTS ir LGGRTC atstovai išreiškė vieningą ir tvirtą nuomonę – né viena iš siūlomų

vietų paminklui nėra tinkama. Šis paminklas turi būti pastatytas miesto centre, Rotušės aikštėje. Kituose šalies miestuose tokie paminklai stovi būtent miesto centre, šalia savivaldybių, todėl norėtusi, kad Alytuje jis taip pat stovėtų miesto širdyje – Rotušės aikštėje.

„Jūsų nuomonė mums labai svarbi, tačiau galutinį sprendimą dėl paminklo pastatymo vietas priims Alytaus miesto savivaldybės taryba, todėl dabar reikia įtikinti savivaldybės

tarybos narius, kad paminklas turi stovėti būtent toje, o ne kitoje vietoje“, – išklausės svečių nuomones sakė Alytaus miesto savivaldybės meras V. Grigaravičius.

Susitikimo metu nuspręsta parengti bendrą informacinio pobūdžio medžiagą apie visų šalyje esančių Laisvės kovotojų atminimui pagerbtį skirtų paminklų vietas ir išplatinti ją Alytaus miesto savivaldybės tarybos nariams.

„Tremtinio“ inf.

Skelbiamas dainų ir poezijos šventės „Leiskit į Tėvynę“ literatūros konkursas

Birželio 18-ąją Kėdainiuose įvyks 13-oji respublikinė buvusių politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“. Kaip ir kiekvienoje šventėje, skambės ne tik nuostabios jungtinio buvusių tremtinių ir politinių kalinių choro atliekamos dainos, bet ir bus apdovanoti literatūros konkurso laureatai, skaitomas kūrinių išstraukos. Šventės organizatoriai nese-

nai patvirtino literatūros konkurso nuostatus:

- Laureatu gali tapti buvęs politinis kalinas ar tremtinys, per dvejus metus iki šios šventės išleidęs vertingiausią bet kurio žanro literatūros kūrinių tremties ir pasipriešinimo tema.

- Pirmenybė teikiama autoriams iš regiono, kuriame vyksta šventė.

- Kūrinius vertinimui gali siūlyti

kūrybinės organizacijos ir pavieniai asmenys.

- Apdovanojimo formą nustato šventės rengėjai.

- Kandidatus atrenka ir įvertina šventės komisija, kurią sudaro Lietuvos rašytojų sąjungos nariai, šventės rengėjų atstovas ir LPKTS atstovas.

- Apdovanojimas įteikiamas šventės „Leiskit į Tėvynę“ metu. Geriausiu kūrinių išstraukos bus skaito-

mos šventės metu.

Nuostatus atitinkančius kūrinius galite pradėti siųsti nuo dabar iki gegužės 18 dienos adresu: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, su prierišu: „XIII respublikinės buvusių politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventės „Leiskit į Tėvynę“ literatūros konkursui“.

„Tremtinio“ inf.

Kviečiame skirti 2 procentų gyventojų pajamų mokesčio dalį Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 100%; height: 100%;">Vieta VMI archyvo brūkšniniams kodui</div>	F R 0 5 1 2 <u>versija 0 2</u> Forma patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos pri Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2003 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. V-45 (2012 m. vasario 17 d. įsakymo Nr. VA-16 redakcija)	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 100%; height: 100%;">S p a u d a s</div>									
1 Mokesčių mokėtojo identifikacinis numeris (asmens kodas)	3 8 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0	2 Telefonas 8 6 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0									
3V Vardas V A R D E N I S	3P Pavarde P A V A R D E N I S										
4 Adresas J U S U A D R E S A S											
PRAŠYMAS PERVESTI PAJAMŲ MOKESČIO DALĮ VIENETAMS, TURINTIEMS TEISĘ GAUTI PARAMĄ, IR (ARBA) POLITINĖMS PARTIJOMS											
5 Mokestinius laikotarpis	2 0 1 5	6S Mokesčio dalį skirių* vienetams, turintiems teisę gauti paramą	☒	6A Atsisakau mokesčio dalį skirių** vienetams, turintiems teisę gauti paramą	☐	7S Mokesčio dalį skirių* politinėms partijoms	☐	7A Atsisakau mokesčio dalį skirių** politinėms partijoms	☐	8 Papildomų lapų skaičius	
Eilutės Nr.	E1 Gavėjo tipas***	E2 Gavėjo identifikacinis numeris (kodas)			E3 Mokesčio dalies paskirtis****			(Galite paym. éti tik vieną laukelį)	(Galite paym. éti tik vieną laukelį)	E4 Mokesčio dalies dydis (procentais)	E5 Mokesčio dalį skirių iki mokesčinio laikotarpio****
1	2	3 0 0 0 3 2 6 4 5	L P K T S						2 , 0 0	2 0 1 9	
2									,	,	
3									,	,	
4									,	,	
5									,	,	
6									,	,	
7									,	,	

* Paym. éjus 6S ir (ar) 7S laukelių, mokesčio dalis bus pervedama šiame prašyme nurodytiems vienetams, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms (ankstesnio mokesčinio laikotarpio prašyme, kuriamo buvo upildyti E5 laukeliai, nurodytiems vienetams, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms mokesčio dalis nebebus pervedama).

** Paym. éjus 6A ir (ar) 7A laukelių, mokesčio dalis Jūsų ankstesniuose prašymuose nurodytiems vienetams, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms nebebus pervedama.

*** Gavėjo tipas: 1 - politinė partija, 2 - vienetas, turintis teisę gauti paramą.

**** E3 laukelis upildomas, kai pageidaujama nurodyti vienetui, turinčiam teisę gauti paramą, arba politinei partijai, kokiam tikslui jis turėtų panaudoti skiriamą mokesčio dalį. Irašomas gavėjo programos, meno ar sporto kolektyvo, padalinio, (sutrupintas) pavadinimas. Negali būti įrašomi vardai, pavardės ir daugiau kaip 2 skaitmenys.

***** E5 laukelis upildomas, kai mokesčio dalis pateiktas vienetams, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms pageidaujama skirti ilgiau kaip 1 metus. Irašomas laikotarpis negali būti ilgesnis nei 5 metai, pradedant skaičiuoti nuo metų, išskyrus 5 laukelyje.

3 0 9 0 2 8 8 3 5 1 6 9 4

Asmuo, pateikęs prašymą

P A R A Š A S V A R D E N I S P A V A R D E N I S

(parašas)

(vardas, pavardė)

Dékojame už jūsų gerumą.
LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Įvykiai, komentarai

Nelengva prezidentų duona

Ar pamenate „Tarybines dešrelės“? Turiu mintyse ne sovietmetį, bet vienos mėsos perdibimo įmonės, su galvojusios tokį prekinį ženklą, gaminius. Sunku pasakyti, kas vėliau paskatinio perdibėjus atsisakyti tokio idiotiško pavadinimo, tačiau darbas buvo padarytas – dešrelį skonis nusėdo kai kurių žmonių smegenyse ir kartkartėmis pasireiškia liguistais svaičiojimais „prie rusu buvo geriau“. Štai taip pinių godulys pasitarnauja dar ir sąmoningumo slopinimui. Laimė, ne visi puldavo pirkti „tarybinį skonį“, kiti iš principio nepirkо taip vadintam produkту (jei neklystu, buvo ne tik „tarybinės dešrelės“, bet ir „tarybinė duona“), tad jeigu kuris ir buvo sumanęs iš pažūros nekalbu būdu skleisti sentimentus sovietinei praečiai, turėjo tenkintis daline sėkmę. Bet kas iš tos sėkmės, jeigu ja nepasinaudosi, antai, kam reikėjo vargti?

Pradėjau apie „tarybines dešrelės“ ne šiaip sau – buvęs Lenkijos prezident-

tas Lechas Valensa irgi susijęs su sovietmečiu, tiksliau – su komunistine Lenkija (netinkamas toks bet kurios šalies pavadinimas – šalis nekalta, kad ją pasigrobia kokia nors autoritarinė politinė jėga). Ne pirmą kartą jis buvo kaltinamas, kad bendradarbiavos su komunistų valdomos Lenkijos saugumu, bet tokio triukšmo, koks kilo vasario mėnesi, dar nebuvó. Lenkijos tautos atminties institutas paviešino dokumentus apie buvusį prezidentą L. Valensą. Juose teigama, kad L. Valensa 7–8 dešimtmetyje bendradarbiavo su saugumu, tiesa, vėliau buvo išbrauktas iš agentų sąrašų dėl arrogancijos ir neveiklumo. Idomu tai, kad dokumentus institutui perdaivė aukšto komunistinio veikėjo našlė, ilgai juos saugoju namuose.

Argi nekelia nuostabos, kad tokie dokumentai paviešinami tik dabar? Kodėl ne tuomet, kai Valensa vadovavo „Solidarumui“ ir nuvairavo šalių tikrą nepriklausomybę? Arba kai jis tapo Lenkijos prezidentu? Dabar, atrodytu,

šaukštai po pietų, ypač turint mintyse, kad prieš keliolika metų speciali Liustracijos komisija L. Valensą išteisino. Galu gale, jeigu teisybė, tai neįmanoma paneigtī faktu, kad jei L. Valensa ir priklausė kažkada saugumui, tai vadovaudamas „Solidarumui“, niekam tiek žalos nepridarė, kiek tam pačiam saugumui ir komunistams. Taigi i klausimą, kam tai naudinga, atskymą kada nors vistiek sužinosime, bet aišku viena – Lenkijoje bandoma sukelti skandalą, kuris sukirsintu visuomenę, ir taip kunkuliuojančią po valdančiosios partijos „Istatymas ir teisingumas“, vadovaujamos euroskeptiko Jaroslavo Kačinskio, darbų (visuomeninių žiniasklaidos priemonių kontrolės, konfrontacijos su Konstituciniu tribunolu). Be to, nepamirškime, kad pernai Varšuva apkaltino Rusiją sukėlus Lenkijos prezidento Lecho Kačinskio lėktuvo katastrofą 2010 metais. Rusijai tas labai nepatiko...

Kodėl mums tai rūpi, paklausite? Ogi todėl, kad Lenkija – artimiausia

mūsų sąjungininkė, galinti rimčiau pasipriešinti karinei Maskvos agresijai. Tad bet kokia vidinė įtampa Lenkijoje pavojinga ir mums.

Pamenate, koks skandalas kilo 2013 metų pabaigoje dėl viešumą pasiekusių slaptos Valstybės saugumo departamento pažymos apie Rusijos planuojamus išpuolius prieš prezidentę Dalią Grybauskaitę. Nepaisant to, kad tokios pažymos turinys, vadovaujantis įstatymais, neturėjo pasiekti visuomenės akių ir ausų, paaiškėjo, kad VSD netuščiažodžiavo. Galima paminėti net du Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signatarus, šmeižiusius ne tik prezidentę D. Grybauskaitę, bet ir buvusį prezidentą Valdą Adamką. Ypač pasižymėjo Rolandas Paulauskas, bendraudamas su Rusijos propagandista, jam nenusileido Zigmą Vaišvila. Liūdna ir apmaudu, kad kažkaip atbulai, palyginti su Lechu Valensa, apsisuko šių politinių veikėjų veikla.

Gintaras MARKEVIČIUS

A. Merkel pralaimi – mums džiaugtis ar liūdėti?

Kovo 13 dieną Vokietijos trijose šalies žemėse įvyko regioninių parlamentų rinkimai, kurie patvirtino prognozes, kad stiprėja prieš imigraciją pasiskančios, euroskeptiškos partijos „Alternatyvos Vokietijai“ ir silpsta Vokietijos kanclerės, Krikščionių demokratų sąjungos lyderės Angelos Merkel pozicijos. Ne ką geriau sekasi ir A. Merkel partijos partneriams socialdemokratams. Priežastis, kodėl A. Merkel ne-

sulaukė didesnės rinkėjų paramos, aiški, kaip niekada, – tai vadinas į pabėgėliai, tiksliau – nelegalai migrantai, kurių vien pernai į Vokietiją atvyko per milijoną. I šalį atvažiuojantys migrantai – jokia naujiena vokiečiams, tačiau niekas nesitikėjo tokio antplūdžio ir neapgalvoto kanclerės gesto, kai ši pareiškė, kad Vokietija priims visus. Statistiniai duomenys rodo, kad didžiausia – apie 80 procentų – migrantų srautą

sudaro ne tikriji karo pabėgėliai iš Sirijos, bet iš šalių, kuriose nėra karo. Tiesiog tai žmonės, ieškantys nemokamios socialinės gerovės.

Ar ne per brangiai kainuos Vokietijos krikščionių demokratų sąjungai A. Merkel geranoriškumas? Galime teigti, kad mums, lietuviams, tai neturėtų rūpėti – juk mes niekaip negalime paveikti rinkimų rezultatų Vokietijoje. Deja, ženkluo dešiniojo sparno populistinės

partijos „Alternatyva Vokietijai“ palaikeymas nuo mūsų irgi neprieklauso. Tačiau didesnė blogybė, nei Merkel „atlapaširdiškumas“ migrantų atžvilgiu: „Alternatyva Vokietijai“ yra, anot vieno dienraščio, „Kremliaus maitinama Rusijos „penktoji kolona“. Taigi nėra jokio pagrindo džiūgauti dėl A. Merkel, beje, aktyvios sankcijų Rusijai palaikytojos, nesėkmės regionų rinkimuose.

Gintaras MARKEVIČIUS

Kas verčia Kremlį atsitraukti iš Sirijos?

Didžiausia naujiena – Putini įsakius, Rusija išveda iš Sirijos karius, tiksliau didžiajā dalj. Kad ne visus, aišku kaip dieną – Rusija niekada nesitraukė iš Sirijos (netgi Asadui paprasius) ir neatrodė, kad pasitenkins viena karine baze Tartuso uoste, nes, pasak Putino, „Rusijos ginkluotujų pajėgų bazės Tartuse ir Hmeimime veiks ligšioliniu režimu ir turi būti apsaugotos iš sausumos, jūros ir oro“, be to, operacijos prieš teroristus nebus nutrauktos. Bet kodėl Kremlis, nors ne visiškai, bet vis dėlto nutarė trauktis? Dalies pajėgų atitraukimo priežastis Putinas paaiškino, kad „tikslai pasiek-

ti, iškelti kovinai uždaviniai įvykdysti“. Keista tai girdėti – ISIS nenustojo gyvuoti, o juk pradėdama bombarduoti Siriją Rusija skelbėsi kovojanti su Islamo valstybe. Tiesa, ISIS gerokai nusilpo (neseniai amerikiečiai pranešė, kad kovo pradžioje per JAV vadovaujamas koalicijos ataką prieš džihadistus buvo sunkiai sužeistas vienas pagrindinių ISIS vadovų Omaras al-Shishanis, žinomas kaip „Omaras Čečénas“, kuris netrukus mirė ligoninėje), bet tai mažas Rusijos nuopelnas. Tačiau sustiprintos prezidento Asado pozicijos ir labai aplamdyta jo opozicija – nepaneigiamas Rusijos nuopelnas. Irdar

tūkstančiai civilių sirų, žuvusių nuo rusų bombų, taip pat Putino nuopelnas.

Kažin, ar reikia Putini taikos Sirijoje? Juk čia jis realizavo keletą tikslų – išbandė naują ginkluotę ir taktiką, sukelė masinę pabėgelių bangą, nukreipėtą į NATO šalis (Turkija ir ES susidurė su neregėtomis problemomis, kurias teko pavadinti „pabėgelių krize“). Atidžiau patyrinėjus matosi, kad pasiekimai dalinai – gal kaip tik to ir siekė Putinas? Tokios dalinės situacijos dažniausiai tampa įsaldytu konfliktu, kurio sprendimo raktas visuomet priklauso nuo stipresnių iš konfliktojančių pusų. Vis dėlto Europa, susitarusi

su Turkija, pradėjo tvarkytis su migrantų antplūdžiu, o žuvus „Omarui Čečėnui“ galbūt Putinas prarado galimybę manipulioti ISIS. (Apie tai, kad prie ISIS atsiradimo Kremlis priklauso nagus, rašyta ne kartą.) Žinoma, Rusijai nemažai kainuoja šie kariniai veiksmai.

Tačiau kodėl Turkijos sostinėje prasidejo teroro aktai? Ar tai nesusiję su pablogėjusiais santykiais su Rusija? Jokia paslaptis, kad rusai remia kurdų Darbininkų partiją, kuri dažniausiai prisijima atsakomybę už teroristinius išpuolius Turkijoje. Kur garantija, kad ir su šiaisiai teroro aktais nesusijęs Kremlis? Tad tai-
kos šiame regione dar teks palaukti.

„Žaibo kirtis 2016“

Didžiausios šiaisiai metais Lietuvos kariuomenės organizuotos nacionalinių pratybos „Žaibo kirtis 2016“ įvyko 8–16 dienomis. Intensyviausiai veiksmai buvo vykdyti Klaipėdoje kovo 12–13 dienomis, dalis iš jų vyko ir nakties metu.

Pratybų tikslas – treniruoti Lietuvos kariuomenės pajėgas vykdyti bendras operacijas su Vidaus reikalų ministerijai pavaldžiai vienetais ir gerinti saveiką su valstybės civilinėmis institucijomis hibridinio karo atveju. Iš viso šiose pratybose dalyvavo apie 3 tūkstančiai karių, maždaug 500 pareigūnų ir apie 200 civilinių institucijų darbuotojų. Kovo 15–16 dienomis buvo pa-

saukti 3 tūkstančiai rezervo karių. Antrą kartą rengiamų šios serijos pratybų scenarijus sukurtas taip, kad per pratybas būtų galima treniruoti, patikrinti ir įvertinti, kaip greitai ir efektyviai Vidaus reikalų institucijos galėtų pasitelkti Lietuvos kariuomenės taikos meto užduočių operacines ir greitojo reagavimo pajėgas, siekiant kartu neutralizuoti ginkluotas diversines grupuotes, tuo pačiu maksimaliai apsaugant civilius gyventojus ir jų turta.

Kartu su Lietuvos kariais Klaipėdoje treniravosi Policijos departamento, Viešojo saugumo tarnybos ir antitero-

rinių operacijų rinktinės „Aras“ pariegūnai, Valstybės sienos apsaugos tarnybos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnybos, savivaldybių atstovai, ligoninių personalas ir Lietuvos šaulių sąjungos atstovai.

Kovo 15–16 dienomis įvyko paskutinis pratybų „Žaibo kirtis 2016“ etapas. Jo metu buvo vykdoma dalinė paruošto rezervo karių mobilizacija – pašaukti karo prievojininkai turėjo atvykti į įsteigtus keturis šaukimo punktus: Vilniuje, Kaune, Alytuje ir Utenoje. Nacionalinės greitojo reagavimo pajėgos, esant reikalui, būtų papildomos paruošto rezervo kariais.

Šaukimo pranešimai išsiūsti 3 tūkstančiai 2000–2008 metais Lietuvos kariuomenėje privalomojoje pradinėje karo tarnyboje tarnavusiems karo prievojininkams.

Planuojama į šias pratybas atvykusius ir sveikatos problemų neturinčius rezervo karius kvieсти į šiu metų rudenį vyksiančius rezervo karių mokymus Lietuvos kariuomenės Divizijos generalo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės mokykloje, Kunigaikščio Vaidoto mechanizuotajame pėstininkų ir generolo Romualdo Giedraičio artierių batalionuose.

KAM informacija

Kauno filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija

Kovo 8 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos salėje įvyko LPKTS Kauno filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija.

Konferencijos pradžią paskelbė LPKTS Kauno filialo valdybos pirmininkas Juozas Savickas. Gausiai susirinkę delegatai kartu su svečiais ir Igarkos buvusių tremtinių brolijos ansambliu „Kauno senjorai“ sugedojė Lietuvos valstybės himną. Tylos minute pagerbė negrijušius ir tremties, Sibiro lagerių, žuvusius už Lietuvos laisvę ir neprilausomybę bei išėjusiuosius Amžinybėn. Išnešta gėlių prie Laisvės paminklo ir Nežinoamo kareivio kapo.

Artėjančios Kovo 11-osios proga susirinkusiuosius pasveikino Kauno filialo nariai, buvę tremtiniai, profesoriai Vida Marija Čigrišienė ir Arimantas Dumčius, LR Seimo narė, TS-LKD PKT frakcijos pirmininkė Vincė Vaidutė Margevičienė, LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas, buvęs Kauno miesto savivaldybės meras Andrius Kupčinskas, Kauno miesto savivaldybės tarybos narė Loreta Kudarienė.

LPKTS Kauno filialo valdybos pirmininkas Juozas Savickas pateikė savo 2-os kandidacijos ataskaitą. Jis plačiai papasakojo apie Kauno filialo veiklą – socialinių problemų sprendimus, istorinės atminties puoselėjimą, išsauigojimą ateities kartoms, jau nosios kartos patriotinį ugdymą, kultūrinių klausimų sprendimą.

LPKTS Kauno filialo valdybos pirmininkas Juozas Savickas konferencijos dalyviams priminė, kad filialo narių pareiga – sumokėti nario mokestį. Tai svarbu mūsų organizacijai, nes ji yra visuomeninė, gali išsilaikti tik iš nario mokesčio. Šiuo metu nario mokestis metams – 5 eurai. Per ataskaitinį laikotarpį parašyti du projektai Kauno miesto savivaldybei. Parama, nors ir nedidelė, gauta. Filialo veikla, koordinuojama valdybos ir tarybos posėdžių metu, kurių per ataskaitinį laikotarpį įvyko apie trisdešimt. Valdybos pirmininkas ataskaitoje paminėjo ir Kauno filialo valdybos narių kas-

dieninį darbą – bendravimą su interesantais. Kasdien tenka konsultuoti žmones įvairiais klausimais: teisiniiais, juridiniais, socialiniais ir net pabūti psychologais.

Padėkojo aktyviems filialo nariams – Jūratėi Antulevičienei, Lorelei Valentinaitei, Genovaitėi Jevdokimovai, Viktorui Bundzai, Karimierui Beniuliui, Veronikai Burneikienei, ilgametei narei Gražinai Daukšienei, kuri šiuo metu mažiau dirba filiale, ir dar daugeliui valdybos ir tarybos narių. Aktyviausieji LPKTS Kauno filialo nariams buvo įteiktos padėkos. Genovaitė Jevdokimova apdovanota 2-ojo laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“.

LPKTS Kauno filialo valdybos pirmininko pavaduotoja Jūratė Antulevičienė savo ataskaitoje plačiai papasakojo apie Kauno filialo veiklą, pačių dalyvauti renginiuose, prenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“, skirtį 2 procenčius pajamų mokesčio LPKTS Kauno filialui. Jūratė Antulevičienė priminė, kad reikia nepamiršti buvusių politinių kalinių, tremtinių, Laisvės kovų dalyvių ir rūpintis jų gerove. Ji kvietė kreiptis į valstybines institucijas dėl nukentėjusių nuo 1939–1953 metų okupacijos socialines

padėties pagerinimo, pradėti indeksuoti nukentėjusių nuo okupacijos valstybines pensijas, sudaryti sąlygas sanatoriniam ir rehabilitaciniam gydymui, teikti pirmumo teisę į Senelių globos namus, sudaryti galimybę nemokamam dantų gydymui ir protezavimui be eilės.

J. Antulevičienė taip pat kvietė stoti į LPKTS Kauno filialo narių gretas. „Mūsų amžius ir patirti išgyvenimai daro savo. Kviečiame jaunus žmones – buvusių tremtinių vaikus, vaikaičius, provaikaičius, giminės stoti į mūsų filialą. Mes turime neleisti užmiršti tai, kaip buvo pasielgta su Lietuvos žmonėmis, mes turime kovoti, kad tai nepasikartotų,“ – sakė LPKTS Kauno filialo valdybos pirmininko pavaduotoja J. Antulevičienė. Baigdamas savo ataskaitą, palinkėjo vienims gražių šventų Velykų, sekėmės ir sveikatos.

Revizijos komisijos ataskaitą pateikė Revizijos komisijos pirmininkė Dalia Tiškinė, Etikos ir procedūrų komisijos ataskaitą – Vladas Sungaila. Bendru sutarimu ataskaitoms pritarta.

Įvyko ir LPKTS Kauno filialo valdybos ir tarybos rinkimai. Išrinkta balsų skaičiavimo komisija pastebėjo, kad išrinkta 15 valdybos narių ir 20 tary-

Sveikiname

Jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname Aldoną VILTIENĘ ir linkime sveikatos, sekėmės geriem darbams ir Dievo palaimos.

Julija ir Alva

80-ojo jubiliejaus proga sveikiname Ange-
lę TRINKŪNAITĘ-ŠILININKIENĘ.

Linkime stiprios sveikatos, artimųjų meilių, šviesių gyvenimo akimirkų, ilgiausią gyvenimo metų.

LPKTS Utenos filialas

Gyvenimas blaškė jaunystę, kaip žiedlapius rudo. Brangi ji buvo, – pasakysi, – lyg dykumoj vanduo...

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Jurbarko filialo nares:

Jūratę GERYVYLIŪTĘ – 55-ojo,
Adeliją MEIZARAITIENĘ – 60-ojo.

Linkime sveikatos, sekėmės, Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

Nuoširdžiai sveikiname LPKTS Telšių filialo narį **Karolį KAZLAUSKĄ**, Kovo 11-ąją vykusiuose Lietuvos žmonių ir mūsų šalai nusipelnusių apdovanojimuose „Lietuvos garbė“ paskelbtą „Metų šviesuoliu“.

LPKTS valdyba

60-ojo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Šakių filialo valdybos pirmininką **Vilhelmą HAASE**. Linkime sveikatos, energijos, sekėmės dirbant dėl Lietuvos.

LPKTS Šakių filialas,
LPKTS valdyba

Padėka

Džiaugiamės savo rankose laikydami leidinį „Tremties vaikų“. Antroji knyga“, jį dovanodami knygos herojams ir aukotojams. Malonu, kad knyga reikalinga, skaitoma, perkama.

Kadangi beruošdami antrają „Tremties vaikų“ dalį surinkome tiek medžiagos, kad užteko ir trečiajai knygai, pranešame, kad ji jau redaguojama ir skaitytojų turėtų pasiekti šį rudenį. Dėkojame visiems, pateikusiems savo prisiminimus būsimai knygai ir aukojantiems jos leidybai. Primename, kad norintieji paaukoti pinigus turėtų pervaesti į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos sąskaitą DNB bankę Nr. LT86 4010 0425 0156 6754. Aukotojų pavardės bus skelbiamos naujoje knygoje ir „Tremtinio“ laikraštyje, kiekvienas aukotojas gaus dovaną po knygą.

Dėkojame paaukojusiai „Tremties vaikų“ 3-iojo tomo leidybai

Julijonai Marijonai Šalinskienei – 20 euru.

LPKTS valdybos pirmininkė
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

bos narių, Revizijos komisija, Etikos ir procedūrų komisijos.

Šią savaitę susirinkusi naujoji Kauno filialo valdyba LPKTS Kauno filialo valdybos pirmininko trečiai kandidatui išrinko Juozą Savicką, pavaduotoja – Jūratę Antulevičienę.

Ansamblio „Kauno senjorai“ dainavo senovines partizanų dainas, gražiai įkomponuodami į J. Biliūno pasakos „Laimės žiburys“ motyvus.

Ansamblio vadovės – Raiminta Starevičienė ir Lina Kelertienė.

Pabaigai – Gabrielius Landsbergio žodžiai: „Laisvė neatsiejama nuo atsakomybės – kasdien stengtis kurti sekmingą, klestincią valstybę, kurioje gerbiamas jaunas ir garbus amžiaus žmogus, kurioje turi ateiti visi, norintys gyventi išsilavinusioje, modernioje Lietuvoje!“

„Tremtinio“ inf.

Žilinskai iš Sukinių kaimo

Juozas ir Felė Žilinskai gyveno Sukinių kaime, Veprių valsčiuje, Ukmergės apskrityje. Juozas, gimęs 1917 metais Antakalnio kaime, Gelvonų valsčiuje, į Sukinius atsikėlė gyventi užkuriom iš Zareckų šeimą, nes vedė jų dukterį Felę (Feliciją). Seimoje dar augo sūnus Vladas, tuo metu Ukmegečiai gimnazijos gimnazistas. Adomas Zareckas buvo Lietuvos karuomenės karys savanoris, tad su žmona Marijona gavo 11 hektarų žemės sklypą Sukinių kaime, pasistatė sodybą.

Rezistencijos laikotarpiu Juozas Žilinskas tapo Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės 4-ojo bataliono ryšininku ir rėmėju. Buvo kalvis, partizanams slapta remontavo ginklus. Turėjo slapyvardį Šernas. Suimtas 1947 metų rugpjūtį, kai kažkas apie jo veiklą pranešė sovietiniams saugumui.

Stasys Markauskas iš vienos gyventojų partizanams rinko paramą pini-gais, produktais, drabužiais. Buvo neat-sargus, nes nešiojosi ilgą rėmėjų sąrašą. Kartą užėjo pas pažystamą mer-giną, toji prigirdė migdojujų ir pranešę enkavēdistams. Saugumas ji suėmė, sudarė garsią bylą, areštavovo visus sąraše buvusius, tarp jų ir šešiolikametį gimnazistą Vladą.

Juoza Žilinskai nuteisė dešimčiai metų kalėjimo ir dar aštuonieriems metams tremties. Kalėjo Vorkutoje lageryje, 1955 metais iš ten paleistas ir atvežtas į tremtį Igarkoje, kur gyveno jo šeima: žmona Felė, gimusi 1920 metais, jos motina Marijona Zareckienė, gimusi 1878 metais, ir dešimtmetė duktė Veronika. Vladas Zareckas nuteistas ilgiems metams lagerių. Kalėjo Vorkutoje, tačiau savo svainio nesutiko.

Iš tikro Vepriuose vyko dažni partizanų ir stribų bei kareivių susirėmimai. Būta ir tragiškų partizanams mūšių. 1945 metų kovo 20 dieną kautynėse prie Gudelių kaimo 60–70 partizanų būrys susidūrė su trimis NKVD batalionais ir keturių miestelių stribais. Mūšyje žuvo 36 partizanai ir nemažai jų priešininkų. Siekdami išvengti susidūrimų su NKVD kariuomene, jie privalėjo keisti kovos taktyką, judėti taip vadinamais ratais. Vienoje vietoje neužsibūdavo ilgiau nei tris paros, tačiau Lietuvos gynėjų lemtis buvo tragiška.

Sugrįžęs iš tremties į Lietuvą, Juozas jau nedirbo, mirė 1989 metais, palaidotas Veprių kapinėse. Veronika Zareckaitė-Žukauskienė mirė sulaukusi šimto metų, palaidota šeimos kapėje Vepriuose.

Vladas Zareckas pas savus iš tremties sugrįžo 1956 metais, apsigyveno pas seserį Felę, paskui vedė tremtinę Moniką Litauskaitę, augino dukterį Reginą ir sūnų Algį. I Lietuvą sugrįžo apie 1970 metus kartu su motina Marijona Zareckiene, išsidarbino Ukmergės „Vienybės“ mokykloje, tačiau prie lie-tuviško gyvenimo nepritapo. Vladas, Monika ir Algė jau mirė, palaidoti Ukmergės kapinėse. Regina su šeima gyvena Ukmergeje.

Veronika Žilinskaitė apie savo sunkią vaikystę ir jaunystę yra pa-

pasakojuusi Veprių moksleiviams, parašiusi trumpus atsiminimus, išlaikiusi daug tremties nuotraukų. Jos ir kitų buvusių tremtinių gyvenimo aprašymai buvo surinkti į knygelę „Ką man sako tremtis?“ Veprių vidurinėje mokykloje. Jos gyvenimo istorija bus aprašyta ir trečioje „Tremties vaikų“ knygoje.

Veronikos Žilinskaitės pasakojimas

„Nors mano asmens dokumentuose išrašytas Veronikos vardas, tačiau iš tikrujų buvau Vida, o Veronika – krikštoto vardas. Tad taip ir likau Veronika Vida, nors saviškiai ir tremtyje mane šaukė Vida... 1948 metų gegužės 22 dieną mane, mamą ir močiutę Marijoną Zereckienę ištremė į Krasnojarsko kraštą, Igarkos miestą. Tuo metu tėvelis jau buvo lageryje Vorkutoje, mama augino mus su seserimi Nijole, kuriai tebuvo 9 mėnesiai. Aš jau buvau trejų metukų. Gyvenome tada kaime, turėjome asmeninį ūkį. Tėvelis buvo kalvis, o mama, močiutė ir dėdė Vladas padėjo dirbtį žemę. Mus trėmė kaip partizano šeimą. Tremiamųjų sąraše mūsų močiutės Marijonos Zareckienės nebuvovo. Tuo metu ji buvo 60 metų. Suprasdama dukteriai ruošiamus gyvenimo išbandymus, ji su mumis į tremtį iškeliau savanoriškai. Mama man pasakojo, kad net sovietų leitenantas, jausdamas mūsų likimą, leido ir patarė mamai palikti Lietuvos vieną vaiką. Mama taip ir padarė: pasiémė su savimi tik mane. Nijolė užaugo pas gimines, o būdama vienuoliokas atvažiavo į Igarką pati. Ilgoje kelionėje geriau jautėsi tik tie tremiamieji, kurie neturėjo vaikų ir turėjo pasiémę lašinių, duonos ir kitokio maisto. Tačiau matėme daug gimnazistų, paimtų iš mokyklinio suolo, be maisito ir drabužių. Daug žmonių kelionėje mirė, jų kūnus išnešdavo iš vagono ešelonui sustojus, užkasdavo netoli. Mus, gyvuosis, apnoko utėlės, daugelis susirgo.

Igarka – tai uostas, Rusijoje vadinas Sibiro šiaurės vartais. Miestas ant Jenisejaus upės kranto. Artimiausiai miestai Dudinka ir Norilskas, iki srities centro Krasnojarsko – net 4 tūkstančiai kilometrų. Arčiausia gyvenvietė – nedidelė Staraja Igarka. Visa tai – už poliarinio rato, amžino išalo žemėje. Iš šią vietą daugiausia tremtinių atkeliauva tais 1948 metais. Ten nukeliauti laivo išlaukėme atviroje vietoje visą sa-vaitę. Plaukiant triumuose daug tremtinių mirė. Čia jų nebuvavo kaip palaidoti, tad kūnus išmesdavo į upę. Išlipdama iš laivo parkritau ir susižalojau, sužeidimas baigėsi kraujuo užkėtimu. Visa laimė, kad mamos ir senelės rūpesčiu išsikapsčiau.

Zinoma, pirmieji šio krašto išpu-džiai mano atmintyje neišliko. Iš vėlesnių laikų pamenu vaikų darželių, ligonių, dvi mokyklas (septynmetę ir vidurinę), kelias parduotuvės, paštą, pirtį, vaikų namus, kultūros namus. Kultūros namų direktoriumi buvo lietuvis Juozas Čižauskas. Vietiniai gyventojai evenkai, nganasanai, darganai mieste negyveno, atvažiuodavo elnių kinki-

nais iš tundros. Tremtiniai su vietiniiais gyventojais nekonfliktavo, užtat visi žinojo, kad už spirita iš čiabuvių galėjai gauti gražių ir šiltų rūbų bei dirbinių iš elnių odos.

Apgyvendino mus barake, iki tol buvusame kalėjime. Tai iš lentų su kaltas laikinas statinys, tarp jų priplinta pjuvenų. Viename kambariye gyvenome su Mikasės Markauskienės ir Aldonos Rokienės šeima. Tebuvo nedidelė metalinė krosnelė, kurią vadino „buržuika“. Iš vaikystės atsiminimų išsirėžė į atmintį tik šaltis ir badas. Mamai ir močiutei jau kitą dieną reikėjo išeiti į darbą. Tad palikdavo mane barake užrakintą vieną. Palikdavo šiek tiek maisto ir liepdavo jį valgyti po truputį, kad užtektų visai dienai. Suvalgydavau viskā vos tik joms išėjus, paskui kankindavaus alkana. Suaugusieji dirbdavo 12 valandų ir daugiau. Kai lankiau darželį, labai sirgau, tai irgi viena likdavau namuose. Labai kentėdavau, kai lauke būdavo daugiau nei 40 laipsnių šalčio skverbési. Jis per barako sie-nų ir lubų plyšius, tad juos kamšėme skudurais. Būdama viena ant lango stiklo pirštuku atitirpindavau ledą. Ta skylutė ir buvo vienintelis ryšys su išoriniu pasaulliu. Badas kamavo ilgai, net ir tada, kai kelis kartus iš Lietuvos gavome siuntinelių su maistu.

Atmintyje išliko kraupūs laidotuvių vaizdai. Per pirmus metus buvo pagaminta apie tūkstantis karstų, bet greitai jie baigėsi. Tada laidojo be jų. Zinoma, ir apeigų niekas neatlikdavo, palydėdavo į laidojimo vietą tik patys artimiausieji. Sako, Igarkoje per pirmuosius metus mirė apie keturi tūkstančiai tremtinių.

Didžiausia Igarkos imonė buvo miško perdibimo kombinatas, kuriame dirbo didžioji dalis tremtinių. Kombinatas turėjo keturias gamyklas ir dvi medienos biržas medžiagai ir žaliai. Iš Baikalo ežero Angaros upe atplukdytus rąstus kraudavo į krūvas, juos lentpjūvėse supjaudavo į lentas ir kraudavo į dar aukštesnes rietuvės, kad galėtų upei nuleidus ledus (o tai trukdavo 110–130 dienų) medieną pakrautai į laivus ir išplukdyti pardavimui. Tarp tremtinių buvo ir latvių, vokiečių, tačiau lietuvių buvo stropiausi. Pastatytose vaikų namuose greitai trūko vietų, nes dėl mirčių didėjo našlaičių skaičius.

Mama turėjo dirbtį sunkų vyrišką darbą: kraudavo į paketus pačias storaiusias lentas ir medienos gaminius. Ir man teko pradėti tą sunkų darbą nuo 14 metų: rišdavau plonesnių lentučių ryšlius. Moterys dirbo ir kitus ne lengvesnius darbus: statybose, žuvies perdibimo įmonėje, arklidėse. Močiutė išėjo už maistą patarnauti

Veronika Vida su močiute ir mama Igarkoje, 1951 metai

sovietų lakūno šeimai. Tarp tremtinių buvo ir būsimoji operos solistė, Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Akto signatarė, Seimo narė Nijolė Ambrazaitytė. Su ja ir kitais vaikais nusi-fotografavome eidamos Pirmosios Komunijos. Tada buvo atvažiavęs kunigas ir kurį laiką atliko ir kitokias katalikiškas apeigas: tuokė, krikštijo, laidojo. Kiek prisimenu, tremtyje šventėme visas religines ir tautines šventes, meldėmės namuose, tai vienoje, tai kitoje šeimoje iširengėme altorėlius. Vyresnieji sugebėdavo net pasidaryti naminio alaus, tad dainuodavome, šokdavome, nors skausmas žeidė širdį. Kartą kažkas iškundė, kad dainuojame lietuviškas dainas. Tada dainuoti lietuviškai uždraudė, o ir kalbėti sava kalba viešose viete-se negalėjome. Tą Pirmosios Komunijos nuotrauką atidaviau Veprių kraštotoyros muziejui.

Mama uždirbdavo tik 300 rublių per mėnesį, tad jų buvo aiškiai per mažai. Gal tik po dvejų metų gyventi tapo lengviau. Mokykloje mokė tik rusiškai, vokiečiai – įvairių tautybių. Pradinukais būdavo net penkiolikmečiai. Vietiniai stodavo į pionierius, nešiodavo raudonus kaklaryšius. Mūsų į pionierius nekalbino. Lietuviai greitai išmoko rusiškai, mokėsi geriau už vietinius. Tačiau lietuviškai gerai rašyti neišmokau...

Tuo metu iš lagerio į Igarką „atliki bausmės“ atvyko mamos brolis Vladas. Jis išitraukė į tremtinių bendruomenės gyvenimą. Gal dėl to pasidarė lengviau, nes jau aštuoneri tremties metai buvo prabėgę.

Iš Igarkos tremtiniai pradėjo išvažinėti 1957 metais. Mūsų šeima į Lietuvą sugrįžo tik 1970 metais, nes iš giminaičių sužinojo, kad sodyba Sukinių kaime sudeginta, tad neturime kur apsigyventi. Sunkiai dirbome, taupėme, kad galėtume sugrįžę turėti namus. Tada tėvelis vienas nuvyko į Lietuvą, nusipirkė trobą, į kurį vi-si sugrįžome.“

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Aštuonios poemos apie didvyrius

Pabaiga.

Pradžia Nr. 10 (1176)

Ketvirtoji poema – apie Antaną Bakši-Klajūną

Ginkluotos rezistencijos laikotarpiu lyg ryški žvaigždė sužibo Raseinių gimnazijos mokytojo Antano Bakšio-Klajūno asmenybė – sumanus ir darbštus, turintis organizacinių gebėjimų, iš eilinio Kęstučio apygardos savanorio, vėliau – Birutės rinktinės partizano, išaugo iki Jūros srities vado, Lietuvos laisvės kovos sajūdžio vado, generolo Jono Žemaičio pavaduotojo. Sią asmenybę straipsnyje „Laisvė brangesnė už gyvybę“ apraše Antanas Pocius.

Antanas Bakšys gimė 1923 metų birželio 13 dieną Raseiniuose, amatininkų šeimoje. Baigės Raseinių gimnaziją A.Bakšys dirbo apskrities viršininko kapitono P.Gužaičio kanceliarijos sekretoriumi. Vokiečiams pasitraukus iš Raseinių krašto, už šią „nuodėmę“ A.Bakšys brangiai sumokėjo. Ramiai dirbės mokykloje vieną dieną sovietų kontržvalgybos „Smerš“ pareigūnų buvo suimtas ir nežinia kur išvežtas. Tik po keleto metų namiškiai sužinojo, kad Antanui teko pabuvoti Vokiečijoje, netoli Berlyno, o karui pasibaigus jį išvežė į Rusiją. Atsidūrė Tulos srityje, anglies kasyklose. Nors A.Bakšys pateko į tikrą pragarą, jis nepraradovilties ir iš lagerio pabėgo.

1946 metais Raseiniuose mokinį ir mokytojų pastangomis įkurta pogrindinė organizacija turėjo aiškų tikslą – remti partizanus. Jiems buvo perduodami vaistai, tvarsiava, rašymo reikmenys, teikiama informacija. Tos organizacijos veikloje dalyvavo ir mokytojas A.Bakšys. Ne be jo patarimų ir įdėtų pastangų ši pogrindinė organizacija platino atsišaukimus, leido pogrindinę spaudą. Tačiau Raseinių MGB organizaciją išaiškino ir visus jos narius suėmė. Mokytojas A.Bakšys tada iš jų nagų paspruko. Po Juozo Čeponio-Tauragio žūties Vaidoto rinktinės vadu paskirtas Antanas Bakšys-Klajūnas. Per trumpą laiką naujas vadas atkūrė ryšius, sutelkė išblaškytus partizanų būrius. 1949 metais A.Bakšys buvo paskirtas Kęstučio apygardos vadu.

1953 metų sausio 17 dieną Kelmės rajono Pažukų kaime K.Ruko sodyboje bunkeryje slėpėsi A.Bakšys ir kiti partizanų vadai. Supratę, kad yra saugumiečių apsupti, partizanai skubiai sunaikino dokumentus ir, nusprendę nepasiduoti gyvi, patys nutraukė savo gyvbės siūlą.

Už nuopelnus Lietuvos Laisvės kovos sajūdžiui ir didvyrišką žūtį 1998 metų gegužės 19 dieną partizanų vadui A.Bakšiui-Klajūnui suteiktas pulkininko laipsnis, 1998 metų lapkričio 18 dieną LR Prezidento dekretu jis apdovanotas 2-ojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinu. Kelmės rajono Pažukų kaime, A.Bakšio vadavietėje, jo atminimui pastatytas paminklas.

Penktoji poema – apie Petrą Bartkų-Zadgailą

1941 metais pradėjės mokyklos Kauko aukštėsniuojuoje technikos mokykloje Petras Bartkus prisiekė LLA organi-

zacijai. I konspiracinius butus jaunuoliai rinkdavosi slaptiems pasitarimams. Jausdami antrosios okupacijos grėsmę, Lietuvos vyrai kaupė ginklus, šovinius.

Frontui pasistūmėjus į Vakarus, P.Bartkus su grupė patikimų jaunuolių įkūrė pirmą tame krašte partizanų būri. Petro būrys tapo koviniu branduoliu tolimesnėje Žemaitijos partizanų kovoje. 1947 metų pavasarį Batakių valsčiuje žuvus Kęstučio apygardos partizanų vadui J.Kasperavičiui, J.Žemaitis buvo išrinktas apygardos vadu, P.Bartkus – štabo Organizacinio skyriaus viršininku. Jam teko atsakingos pareigos – užmegztį ryšius su kaimyninėmis partizanų apygardomis ir rinktinėmis.

P.Bartkus-Žadgaila buvo doras, sąžiningas ir objektyvus sprendžiant pačius sudėtingiausius klausimus. Atlaikeš daugybę susirėmimų 1949 metų rugpjūčio 15-ają Petras Bartkus žuvo Užpelkių miške. Apgaulės būdu išvilioutas į susitikimą su Maironio rinktinės partizanais, tarp kurių buvo sovietų agentas. „Užvirė pragaras, rusų buvo dešimteriopai daugiau, – rašoma Algimanto Petrauskos straipsnyje apie mūšį. – Patyrė kovose partizanai grūmėsi kaip liūtai. Lyg į žemę to mūšio metu prasmege ryšininkas Dangus ir partizanas Leonas Juška. Dengdami vieni kitus, veržėmės į miško gilumą. Iš ten – uraganinė ugnis. Šalia manęs (Viktoro Šniuolio-Vytyčio – aut.) sudejavės, kulkų serijos mirtinai suvarpytas, krito Petras Bartkus-Žadgaila. Žuvo vadadas, jautrus žmogus, poetas.“

Po mirties LLKS prezidiumo pirminkininko J.Žemaičio įsakymu jiems suteiktas aukščiausias įvertinimas – Laisvės kovos karžygio vardas. 1997 metais P.Bartkus apdovanotas (po mirties) Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu, jam suteiktas pulkininko laipsnis.

Šeštoji poema – apie Vaclovą Ivanauską-Gintautą

Vaclovas Ivanauskas gimė 1923 metų lapkričio 6 dieną Batakių miestelyje. Vėliau šeima apsigyveno Raseiniuose. Jaunuolis anksti įstojo į LLA organizaciją. Susipažinės su Lydžio rinktinės Aukuro, vėliau – Butigeidžio būrio nariais, pats įsiliejo į jų gretas.

Lydžio rinktinė tuo metu buvo viena iš stipriausių Pietų Žemaitijoje. Struktūra ir nuostatai buvo priimti kaip pagrindas rengiant Jungtinės Kęstučio apygardos, įkurtos 1946 metų rugsėjo 12 dieną, norminius dokumentus.

Vaclovas Ivanauskas dalyvavo reniant LLKS norminius dokumentus, parengę LLKS Baudžiamajį statutą, jo pastangomis prezidiumo pirmininkas J.Žemaitis 1950 metais dar turėjo patikimą nuolatinį ryšį su Pietų Lietuvos apygardomis.

1951 metų vasario 10 dieną buvo surengta pasala Varnių valsčiaus Čepaičių mokykloje, kur po pamokų lankydavosi partizanai, o netoliiese buvo įrengtas jų bunkeris. „Vyko paskutinė pamoka, – prisimena mokytoja Bronė Putriūtė-Skvarnavičienė. – Staiga pasigirdo šūviai, pasklidavo atrūs dūmai. Įpuolė į mokyklą saugumiečiai ir stribai mane išsivedė prie daržinės. Tai, ką

pamačiau, kėlė siaubą. Prie daržinės gulėjo nukauti S.Gedvilas-Bedalis, Antanas Liesys-Tonis... Atokiau, krauso klane dar gyvas gulėjo Vaclovas Ivanauskas-Gintautas.“

1950 metų vasarą Vaclovui Ivanauskui buvo suteiktas majoro laipsnis, vėliau apdovanotas 1-ojo ir 2-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiais. Atkūrus Nepriklausomybę V.Ivanauskui suteiktas karrio savanorio statusas, pulkininko laipsnis, apdovanotas 2-ojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinu. Sią asmenybę apraše Eugenija Ivanauskaitė-Ennuksion.

Septintoji poema – apie Povilą Morkūną-Rimantą

Povilas Morkūnas gimė 1920 metų lapkričio 26 dieną Šiluvos valsčiaus Zboro kaime. Baigės Šiluvos pradžios mokyklą, mokslus tęsė Raseinių žemės ūkio mokykloje, įstojo į skautų organizaciją. 1939 metais savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę, tarnavo artilerijos pulke.

1944 metais, grįžtant Raudonajai armijai, P.Morkūnas kartu su J.Žemaičiu ir kitais patriotiškai nusiteikusiais tautiečiais Šiluvos valsčiaus organizavo ginkluotą pasipriešinimą. Vadovavo partizanų būriui, veikusiam Plauginių, Plekaičių, Vilkiškių kaimuose.

P.Morkūnas rezistenciniame sąjūdyje ėjo įvairias pareigas – vadovavo kuopai, partizanų būriui. Tapo Maironio rinktinės vadu. Partizanų būriuose jis įvedė karišką drausmę, kėlė kovinę dvasią. P.Morkūnui teko svarbus vaidmuo – koordinuoti apygardų sąveikas, nes per Maironio rinktinę ėjo Vyriausiosios vadovybės ryšiai su Vyčio, Kęstučio apygardomis bei Pietų Lietuvos partizanų vadovybe.

1949 metų vasario 2 dieną Radviliškio rajono Minaičių kaime Mikniaus sodyboje vykusiamė visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavime P.Morkūnui suteiktas partizanų kapitono laipsnis ir paskirtas Prisikėlimo apygardos vadu. Šias pareigas P.Morkūnas vykdė iki 1951 metų liepos 2 dienos. Vėliau buvo paskirtas į aukštesnes – Jūros srities vadu pareigas, nuo 1952 metų gegužės 20 dienos – Kęstučio apygardos vadu. Šias pareigas P.Morkūnas ėjo iki pat žūties.

1953 metų birželio 19 dieną susirėmimo su agentais smogikais metu P.Morkūnas žuvo. Su jo žūtimi Šiluvos valsčiaus iš esmės baigėsi ginkluotas pasipriešinimas sovietinei okupacijai.

1999 metais P.Morkūnui (po mirties) suteiktas kario savanorio statusas, apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3-iojo laipsnio ordinu, jam suteiktas pulkininko laipsnis.

Šio vado gyvenimą knygoje apraše Alfonsas Vaišvila.

Aštuntoji poema – apie Petrą Paulaitį-Aidą

„Tai neeilinė asmenybė, vienas žymiausių pasipriešinimo sovietų ir vokiečių okupacijoms kovotojų. Baigės mokslus Vakaru Europoje, išauklietas krikščioniškosios moralės dvasia bei humanizmo vertybų pagrindu, didžiausia vertė laikė artimo meilę, tautos laisvės ir pilietinės demokratii-

jos bei socialinio teisingumo principų laikymosi normas,“ – teigė publikacijos autorius Antanas Pocius.

Petras Paulaitis gimė 1904 metų birželio 9 dieną Kalnėnų kaime netoli Jurbarko. Gabus jaunuolis mokėsi Vokiečijoje, vėliau – Italijoje. Antrojo pasaulinio karo išvakarėse grįžo į Lietuvą. Dirbo Kretingos apskrities Grūšlaukio pradinės mokyklos mokytoju, vėliau – Jurbarko valsčiaus Dainių pradžios mokyklos vedėju. Prasidėjus pirmajai sovietų okupacijai P.Paulaičio gyvenimas pakrypė kita linkme. P.Paulaitis laiku suspėjo išvykti iš Lietuvos. Pasitraukė į Vokietiją nesunkiai gavo darbo, tačiau tvirtai tikėjo, kad išvijus iš Lietuvos okupantą, vokiečiai leis Lietuvos atkurti nepriklausomybę. Berlyne įkūrus Lietuvos aktyvistų frontą (LAF) buvo puoselėjama viltis parengti pogrindines organizacijas bei tautą Lietuvos išlaisvinimo akcijoms vykdyti. I LAF organizaciją įstojo ir P.Paulaitis.

LAF nariai po tris parąs trukusių kautynių su besitraukiančia Raudonaja armija, P.Morkūnas kartu su J.Žemaičiu ir kitais patriotiškai nusiteikusiais tautiečiais Šiluvos valsčiaus mokykla, mokslus tęsė Raseinių žemės ūkio mokykloje, įstojo į skautų organizaciją. 1939 metais savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę, tarnavo artilerijos pulke.

1944 metais, grįžtant Raudonajai armijai, P.Morkūnas kartu su J.Žemaičiu ir kitais patriotiškai nusiteikusiais tautiečiais Šiluvos valsčiaus mokykla, mokslus tęsė Raseinių žemės ūkio mokykloje, įstojo į skautų organizaciją. 1939 metais savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę, tarnavo artilerijos pulke.

1947 metų P.Paulaitis-Aidas buvo suimtas. Saugumiečiai džiūgavo, kad į jų nagus pateko toks žymus partizanų pasipriešinimo vadasis ir organizatorius. Pirmas „bausmės“ paskirties punktas buvo Komija, Vorkutlagas. Po Stalino mirties SSRS Aukščiausiosios Tarybos komisija, peržiūrėjusi politinių kalinių bylas, ēmė juos išleisti į laisvę. Sią „malonę“ patyrė ir P.Paulaitis.

Sužinoję, kad į laisvę išeina žymus Laisvės kovų dalyvis, lietuviškieji sovietų valdžios kiemsargiai ne juokais sunerimo.

Nereikia aiškinti, kokių nepatogumų ir kliūčių P.Paulaitis patyrė grįžęs į Lietuvą... 1957 metais jis ēmėsi atkurti Lietuvos laisvės gynėjų sąjungą. I organizaciją stojo studentai. Pats P.Paulaitis dažnai keitė gyvenamają vietą ir darbą. Tačiau čekistai iš savo akiračio nepaleido. 1957 metų spalio 30 dieną Vilniaus saugumas gavo iš Maskvos raštą, kuriuo panaikintas nutarimas P.Paulaičiui sumažinti bausmę, ir jį suradus, grąžinti į lagerį baigtį 25 metų įkalinimo bausmę. P.Paulaitis netrukus buvo areštuotas ir uždarytas į Šiaulių saugumo kamara.

1958 metais buvo nugabentas į Mordovijos lagerius. Javaso gyventojėje įkurtame 11-ame lageryje buvo „apgvendinti“ visi P.Paulaičio grupės nariai. Būdamas lageryje P.Paulaitis neatsisakė rezistencijos metais pradėtos kovos – jis nelegaliai atkūrė LLGS veiklą, kiek leido lagerio sąlygos, užsiėmė savišvieta, moke kai kalbų kitus narius.

(keliamas į 8 psl.)

2016 m. kovo 18 d.

Stepas Grybauskas-Sekretorius 1925–2016

Kovo 7 d. Klaipėdos Lėbartų kapinėse šalia tragiškai žuvusio sūnaus Amžinojo poilsio atgulė paskutinis Žemaičių legiono štabo narlys, štabo vado adjutantas Stepas Grybauskas. Nuo pat nepriklausomybės atkūrimo jis buvo išrinktas atkurtos LLKS Žemaičių apygardos vadu, šias pareigas ėjo iki mirties.

Netekome puikaus žmogaus ir draugo, Lietuvos patrioto, niekada nesutepusio savo principų ir garbės, iki galo likusio ištikimo pareigai dėl Tėvynės ir partizano priesaikai. Dar septyniolikmetis Stepas įsitraukė į antinacinės organizacijos – Lietuvos laisvės armijos – veiklą. Joje praėjo ir partizaninės kovos bei taktikos mokymus. Artinantis raudonajam marui ir šeimai susiruošus trauktis į Vakarus, motinos maldaujamas vykti kartu, prižadėjo juos pasivytin, nors žinojo, kad liks Tėvynėje ir stos į gynėjų gretas.

Susikūrus Žemaičių legiono štabui, netrukus Stepas kartu su geriausiu draugu Henriku Petkevičiumi taupo štabo vado adjutantais. Abu baigė gimnaziją, labai sportiški, jie ne kartą pasižymėjo kovose su čekistais ir stribais, kai vykdė štabo užduotis. Jaunystė ir karštasis būdas bent porą kartų juos pastūmėjo gana rizikiniems žygiams.

Kartą vidury dienos jiedu sustabdė sunkvežimių su baudėjų prisiplėstu iš ūkininkų maistu, nuginklavos sovie-

tų majorą ir eilinį, užvažiavusius dar įvieną sodybą papildyti grobio. Nors keliu važiavo ne viena kariškių mašina, sunkvežimis ubelaisviais sugebėjo priplatyti partizanams.

Stepui, turinčiam gabumą dailei, buvo pavesta padirbinėti įvairius dokumentus bei pažymas, kuriais partizanai ne kartą sėkmingai pasinaudojo. Dėl tos veiklos ir Stepo slapyvardis – Sekretorius. 1945 m. vasarą partizanų vadovybė ntarė, kad turintieji patikimus dokumentus legalizuotusi ir palaikytų ryšį su pogrindžiu per žinomus slaptus punktus. Pažįstamų sportininkų dėka Stepui pavyko prisiregistravoti Klaipėdoje ir tapti žaidžiančiu miesto futbolo ir krepšinio rinkinių treneriu. Tačiau neilgam. Kažkieno išduotas, atsidūrė Klaipėdos KGB rūsiuose ir praėjo visą tardymą, kalėjimą ir lageriu „kursą“. Klipata virtusiam ir apie mirtį jau galvojančiam Stepui vėl padėjo sportinė praeitis: tai sužinojusi lagerio vadovybė pasiūlė jam žaisti miestelio futbolo komandoje. Kiek geriau pamintas ir nevaromas į darbą, kurį laiką jis sėkmingai žaidė. Vėliau statybose Stepas ištobulino savo, kaip skulptoriaus, talentą ir kartu su draugu Jonu Totoriumi apipavidalindavo statomus kultūros namus ir kitus pastatus.

Lietuvon Stepas grįžo jau patyręs skulptorių. Per pažįstamus draugus sportininkus prisiregistravo Klaipėdoje.

Vadinamojo „atšilimo“ metu miesto katalikams buvo leista statyti bažnyčią. Jos interjerą

Pro memoria

dekorouti buvo pakviesti jau ir čia pasižymėję bičiuliai Grybauskas ir Tatoris. Deja, vos užbaigus bažnyčios statybą, „teisingiausioji“ pasaulyje valdžia ją atėmė ir paverčė filharmonija. Atgimimo laikotarpiu atkurti visus bažnyčios lipdinius teko jau vienam Stepui. Išliejo jis ir puikias reljefines stacijas.

Atkurta LLKS Žemaičių apygarda patyrė sunkiai išmatuojamą netektį. Amžinybėn iškeliau nuostabus bičiulis ir bendražygis, energingas vadas, humoru nestokojantis ir šviesaus proto žmogus. Jis pažeisti faktiškai nebéra kam. Saujelė likusių apygardos narių ir visi Stepą pažinojusieji išsaugosime jo atminimą, kol patys būsime pašaukti ten, kur iškeliau Stepas. Jopaliktas autografas Klaipėdos Marijos Taitkos Karalienės bažnyčioje, tikime, kalbės apie jo autoriją tol, kol stovės pati šventovė.

Nuoširdžiai užjaučiame liūdinčią žmoną Danutę, seserį Aladė, sūnų Džiugą ir vaikaičius.

Atkurtos LLKS Žemaičių apygardos nariai

Skelbimai

Balandžio 3 d. (sekmadienį) 15 val. Klaipėdos universiteto JTGM fakulteto aktų salėje (Bijuñ g. 17) įvyks Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ataskaitinis susirinkimas – konferencija.

Turėkite nario pažymėjimą. Galėsite sumokėti nario mokesčių ir už prenumeruoti „Tremtinį“.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika galite įsigyti LPKTS knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) bei internetu www.lpkts.lt.

Kovo 21 d. (pirmadienį) 16 val. Kauno igulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19) minėsime kovo mėnesį gimusių 1918 m. Lietuvos Neprisklausomybės Akto ir 1949 m. LLKS tarybos Deklaracijos signatarus: Adolfą Ramanauską-Vanagą (1918-03-06), Donatą Malinauską (1869-03-07), Joną Žemaitį-Vytautą (1909-03-15), Juozą Šibailą-Merainį, Dieduką (1905-03-18). Kartu paminėsime ir 1949 m. kovo 25-28 d. trėmimą „Priboj“ („Bangų mūšą“).

Organizatoriai – Kauno igulos karininkų ramovė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Kauno Politinių kalinių ir tremtinių frakcija.

Kovo 20 d. (sekmadienį) 11 val. Palangos Stasio Vainiūno meno mokyklos salėje (Maironio g. 8) įvyks LPKTS Palangos filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Registracija nuo 10.30 val. tik pateikus LPKTS Palangos filialo nario pažymėjimą. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

LPKTS Palangos filialo valdyba

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Sofija Šviesaitė 1927–2016

Gimė Mažeikių r. Tirkšlių valsč. Spurganų k. Baigė Sedos pradinę mokyklą. Vėliau mokėsi Mažeikių gimnazijoje. Už dalyvavimą LLA veikloje 1946 m. buvo suimta Mažeikių MGB. Po 3 mėn. tardymu dėl įkalčių stokos iš Šiaulių kalėjimo paleista. Keletą metų dirbo pripuolamus darbus, vėliau dirbo Mažeikių ligoninės administracijoje. Parangė spaudai kunigo Juozo Stasiulio-Džiugo Burovsko lageryje parašytą poemą apie Apuolės pilies kunigaikštystę. Jos iniciatyva Mažeikiuose buvo pastatyta koplytėlė sovietmečiu nugriautos medinės bažnyčios vietoje. Sofija Šviesaitė taip pat buvo Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios statybos iniciatorė ir bažnyčios statybos rėmėjų komiteto narė. Dainavo buvusių tremtinių chore „Atmintis“. Buvo TS-LKD ir LPKS bei Kaimo rašytojų sąjungos narė, išleido 6 poezijos knygas.

Palaidota Tirkšlių kapinėse.
Užjaučiame artimuosius.

LPKS Mažeikių skyrius

Roma Genovaitė Povilaitytė-Statkuvienė 1939–2015

Gimė Joniškio r. Skribakių k. ūkininkų šeimoje. 1949 m. šeima ištremta į Irkutsko sr. Tuluno miestą. Tremtyje lankė pradinę mokyklą. 1950 m. palaidojo mamytę. 1956 m. grįžo į Lietuvą. Ją priglaudė močiutė. Mokėsi Joniškio 2-oje vidurinėje mokykloje. Baigusi Belvederio maito pramonės technikumą dirbo Joniškio pieninėje cecho meistre.

Palaidota senosiose Joniškio kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame vyrą Vytautą, sūnų Gintarą, giminės ir artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas

Ignas Bunkys 1927–2016

Gimė Kaune, tarnautojų šeimoje. Būdamas Lietuvos karininku negalėjo taikystis su sovietų okupacija ir įsitraukė į kovą su okupantu. Buvo suimtas, tardytas ir išgabentas į Sibiro lagerius. Kalėjo Komijos ir Vorkutos lageriuose. 1956 m. paleistas iš lagerio, dar turėjo gyventi tremtyje. Grįžęs į Lietuvą, tėviškėje negalėjo apsistoti, apsigyveno Žemaitijoje. Ten sukūrė šeimą, užaugino dvi dukteris. Vėliau persikelė gyventi į Žagarę.

Palaidotas senosiose Žagarės kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukteris Angėlę, Marytę, jų šeimas, giminės ir artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas

Irena Eugenija Šukytė-Markauskienė 1943–2015

Gimė Joniškio r. Krampių k. ūkininkų šeimoje. 1951 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Nižnij Ingašo r. Pakrovkos gyv. 1961 m. šeima grįžo į Lietuvą, bet gimtuosiuose namuose gyveno svečiai. Šeima prisiglaudė gretimame kaime. Irena su mama dirbo karvių melžėjimais Joniškio medelyno ūkyje. Baigusi mokslus dirbo Joniškio kooperatyve pardavėja. Sukūrė šeimą, užaugino du sūnus.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnus, brolį Romą, jų šeimas, giminės ir artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 1940 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Kodėl serbų žudynės iliustruoja „Mūsiškius“

Ši nuotrauka žinoma visiems, kas bent kiek giliau domisi nacionalsocialistinės Vokietijos nusikaltimais jos okupuotose teritorijose. Nuotraukos komentarų galima aptikti interneto svetainėse įvairiomis kalbomis. Esmė visur ta pati – serbų sušaudymas 1941 metais. Rūta Vanagaitė apversta šios nuotraukos kopija „papuošę“ savo knygos „Mūsiškiai“ ketvirtąjį viršelį...

Buvusios Jugoslavijos teritorijoje jos istoriją žino kiekvienas gimnazistas. Vokietijoje į tą nuotrauką buvo atkreiptas dėmesys 1961 metais, kai vokiečių žurnale „Neue Illustrierte“ buvo paskelbtos kelios nuotraukos, vaizduojančios serbus prieš sušaudymą. Nuotrauka ir apskritai žudynės buvusioje Jugoslavijoje sukėlė daug diskusijų.

Vienoje nuotraukoje matomas be ginklo arčiau pasmerktųjų esantis vermahto kareivis (rodyklė). Iš to buvo padaryta išvada, jog tai yra prie serbų žengiantis ir su jais pasiruošęs numirti vokietis.

Vermachto kareivis atsisakė šaudyti karo belaisvius

Elinis Josefas Šulcas (Josef Schulz, 1909?1941), atsisakė šaudyti taikius gyventojus, žuvo didvyrio mirtimi.

Jugoslavijoje jis laikomas didvyriu antifašistu. Josefas buvo vyriausias iš keturių vaikų. Tėvas žuvo 1915 metais per Pirmąjį pasaulinį karą antrajame mūšyje prie Ypro upės. Vaikinas mokėsi Vupertalio amatų mokykloje, vėliau dirbo Dortmundė – puošė vitrinas. 1939 metais buvo pašauktas tarnauti armijoje. 1941 metais atsidūrė Jugoslavijoje. Kariuomenės draugai jį prisiiminė kaip visada gebantį palaikyti gerą nuotaiką. Mėgo skambinti pianinu,

turėjo meninių gebėjimų – nutapė pui-kių olandų dailininkų paveikslų kopijų. Josefo rašytų laiškų namškiamis ir draugams neišliko – sąjungininkams bombarduojant miestą, iki pamatų sudėgė namas, kuriamo prieš karą gyveno Josefas.

Josefas Šulcas tarnavo 714-oje Serbijoje dislokuotoje pěstininkų divizijoje. Interneto portaluose užfiksuoti keli jo žūties variantai. Dažniausiai aptinkama ši tragiškos istorijos versija.

1941 metų liepos 19 dieną, po Ora-chovaco kaimo „valymo“ operacijos, Šulco būrys gavo įsakymą Smederevska Palankoje (i pietyričius nuo Belgrado) sušaudyti 16 serbų, itariamų dalyvavus partizaniniame judėjime. Karo metu tai buvo įprasta istorija, bet ji baigėsi neįprastai. Serbai turėjo būti sušaudyti liepos 20-ąją. Josefas Šulcas atsisakė dalyvauti sušaudyme. Kai jam buvo priminta, kad už nepaklusnumą gresia karo lauko teismas (NKVD) sukurptuose prisipažinimuose Vanagaitė tokio grasinimo neaptiko, nes raudonajam okupantui reikėjo palikti paliudijimą, kad žydus šaudė savanoriai – I.T.), jis padėjo ginklą ir nuėjo prie pasmerktųjų. Josefas buvo sušaudytas kartu su partizanais ir įkaitais. Išliko nuotrauka, kurią padarė vienas iš šaudžiusių komandos. Po karo Josefo Šulco istorija tapo pasipriešinimo nacizmui Balkanuose simboliu. Šulcas minimas serbų istorijos vadovėliuose. Josefo giminėms buvo pranešta, kad jis žuvo dieną anksčiau kovoje su partizanais.

1947 metais sušaudytųjų palaikai buvo ekshumuoti ir perlaidoti. Remiantis ekshumacijos liudininko Časlavo Vlajičiaus liudijimu, kapavietėje

buvo aptiktos vokiškų kariškų batų vi-nutės ir diržo sagties likučiai.

Serbijoje Josefo Šulco atminimas įamžintas net dviejuose paminkluose – vienas Lokvės kaime, kitas – Smederevska Palankoje. Pirmasis skirtas tik Josefui, o antrasis – Josefui ir 16 partizanų. Jugoslavijos partizanų asociacija buvo prieš atskiro paminklo J. Šulcui statymą. Vis dėlto 1947 metais buvo nutarta įamžinti Josefo Šulco, etiniai sumetimais stojusio prieš savus, atminimą. Paminklas buvo pastatytas rašytojos Minos Kovaševič iniciatyva ir lėšomis. Rašytojai dėl to teko patirti nepelnytų puolimų. Ji netgi buvo suimta, paminklas demontuotas, bet paskui jis vis dėlto buvo atstatytas.

Nepaisant skirtingų Josefo Šulco žūties interpretacijų vokiečių spaudoje (dėl datos ir asmens tapatybės), 1981 ir 1997 metais Vokietijos ambasadoriai aplankė abu paminklus, padėjo gėlių – pagerbė atminimą kareivio, sugėbėjusio išlikti žmogumi.

Ieškodamas herojaus, vokiečių rašytojas Michaelis Martensas paraše 400 puslapių knygą. Jo nuomone, vokiečių istorinėje atmintyje Jugoslavija Antrojo pasaulinio karo metais nebuvó reikšmingų veiksmų arena. Jie domisi įvykiais Prancūzijoje ir Italijoje, nes mėgsta ten atostogauti. Domisi Rusija, nes ten kariavo jų seneliai. Dau-gelis žino žudynes Oradur-siur-Glane, bet apie Jugoslavijoje vykusias žudynes yra girdėjė nedaug, nors ten buvo nužudyta šimtai tūkstančių gyventojų. Serbams ir kitiams buvusios Jugoslavijos gyventojams karas buvo didžioji kova, kurią jie laimėjo prieš galtingą Vokietiją. Todėl ir atminimas skirtingas.

Rūta Vanagaitė apversta šios nuo-

traukos kopija „papuošę“ ne tik ketvir-taji viršelį (patingėjo paprašyti knygos dailininko, kad vermahto kareivį „ap-vilkę“ lietuviška uniforma). Kad skai-tytojai dar labiau pašiurptų ir pasibjau-rėtų skaitydami NKVD tardytojų iš-gautus „lietuvių žydšaudžių prisipaži-nimus“, ta pati nuotrauka, pavadinta „Žydų vyrai laukia šūvio“, „puošia“ 94 knygos puslapje cituojamus lenkų žurnalisto Sakovičiaus iš piemenukų nu-girstus „liudijimus“, kaip Paneriu ka-laitė Pelytė, „draskydama lavonų krū-tines, pilvus, kojas“, kapstosi sušaudy-tujų duobėje.

Po šia nuotrauka nenurodoma nei sušaudymo vieta, nei data, nei nuotrau-kos autorius. Bandydama apsidrausti, autorė nurodo savo šaltinį – Lietuvos ypatingąjį archyvą, bet nenurodo nei fondo, nei kitų nuorodų.

Dar kelios „Mūsiškiuose“ panaudos nuotraukos taip pat nieko bendra neturi su Lietuva arba tyrėjų jau seniai įvertintos kaip klastotés. Bet apie tai – atskira kalba.

Rūtos Vanagaitės negebėjimas nau-dotis archyvais suteikė progą supažindinti su vienu iš tragiškių Antrojo pasaulinio karo įvykių Serbijoje. Vėliau nacionalsocialistinės okupantės užvie-ną nužudyta vokietių šaudydamo šimtą įkaitų. Bet šios istorijos nėra susijusios su aptariamaja nuotrauka.

Neaišku, kodėl Rūta Vanagaitė šia nuotrauka „papuošę“ fragmentus iš NKVD-KGB kamerose išspaustų prisipažinimų. Kaip prie šių užrištomiš akimis mirtį pasitinkančių serbų „tin-ka“ Vanagaitės parinkta Tomo Venc-lovos citata: „Si knyga padės mums objektyviai ir brandžiai pažvelgti į savo istoriją, igyti daugiau tikrosios tautinės savimonės ir savigarbos“...

Irena TUMAVIČIŪTĖ

Aštuonios poemos apie didvyrius

vo užtrenkto. 1977-aisiais, kai P.Paulaičiui sukako 73 metai, jis kalėjo Mordovijos lageryje. Pašlijus sveikatai, jo paties ir artimų žmonių prašymai sutrum-pinti kalinimo laiką, nepadėjo. Jis buvo perkeltas į Permės lagerius, kur gyvenimo sąlygos buvo dar blogesnės.

Tik 1982 metų spalio 18 dieną „su antrankiais ir čekistų palyda lėktuvu P.Paulaitis pargabentas į Vilnių“. Dar buvo likusios kelios dienos iki bausmės atlikimo pabaigos, tad P.Paulaitis turėjo jas praleisti saugumo kameruje. Spalio 30-ąją, pasibaigus bausmės laikui,

saugumietis P.Paulaitių palydėjo į Vilniaus autobusų stotį, įteikė bilietą ir išpėjo, kad nieko antisovietinio nerašytų, nes vėl bus grąžintas ten, iš kur dabar grižta. Tik ši kartą jau iki mirties.

Apsigyvenęs Kretingoje P.Paulaitis patyrė tautiečių dėmesį ir šilumą. Žmo-nės jam padėjo, kuo galėjo, kad savame krašte patirtų bent kiek žmogiškos šilumos. Ir būdamas silpnos sveikatos P.Paulaitis bendravo su jaunimu, jį dažnai lankė rezistencijos dalyviai. Jis lankytųjams pasakojo apie lagerių tikrovę ir laisvės kainą. Tai buvo vienas iš Kęstu-

čio apygardos partizanų vadų, saugumie-čių paimtas gyvas. Už Tėvynės laisvės siekių jam teko labai brangiai sumokėti. P.Paulaičio gyvybė užgeso 1986 metų va-sario 19 dieną. 1999 metais P.Paulaitis apdovanotas (pomirties) Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžiumi. Jo atmini-mas įamžintas Jurbarko rajono Gervylių sodyboje, viena iš Jurbarko gatvių pavadinta Petro Paulaičio vardu.

Knyga „Kęstučio apygardos vadai“ skiriama Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 25-mečiui.

Parengė Aušra ŠUOPYTĖ

(atkelta iš 6 pls.)

Tačiau tai neliko nepastebėta budrios saugumiečių akies. Netrukus P.Paulaitis buvo perkeltas į kitą – 10-ąjį – lagerį, kur sąlygos buvo daug blogesnės. Matydamas savo padėties beviltiškumą, P.Paulaitis paraše pareiškimą SSRS Aukščiausiosios Tarybos prezidiumui, prašydamas leisti jam išvykti į užsienį. „Jeigu man negalima gyventi savo Tė-vynėje, leiskite man išvykti į Sovietų sąjungos. Jokio pavojaus aš jums nekeiliu.“ Tačiau sovietinės sistemos kritikui geležinės uždangos durys į užsienį bu-